

CONSILIUL NAȚIONAL AL ORGANIZAȚIILOR DE
PENSIONARI ȘI AL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Impactul stereotipurilor asupra persoanelor vârstnice

Cristina Ioana RADU

Iulie, 2023

CUPRINS

I. INTRODUCERE	2
II. DESPRE STEREOTIPURI – ABORDĂRI CONCEPTUALE	3
III. DISCRIMINAREA PE CRITERIUL VÂRSTEI	5
III. CADRU LEGISLATIV PRIVIND DISCRIMINAREA PE CRITERIUL VÂRSTEI.....	9
IV. CONCLUZII ȘI PROPUNERI	12
V. BIBLIOGRAFIE	14

I. INTRODUCERE

Persoanele vârstnice sunt adesea expuse stereotipurilor în ceea ce privește abilitățile lor sociale, cognitive și fizice. Stereotipurile legate de vârsta a treia și procesul de îmbătrânire pot influența atât modul în care vârstnici sunt tratați în societate, cât și felul în care aceștia se percep pe sine. Implicațiile sociale ale stereotipurilor sunt importante, întrucât pot influența calitatea vieții persoanelor vârstnice, ducând la creșterea riscului marginalizării sociale, precum și la accentuarea sentimentului de singurătate.

Această analiză se concentrează pe impactul stereotipurilor asupra persoanelor vârstnice în diverse domenii sociale, întrucât este o temă care necesită atenție publică, luând în considerare tendințele actuale de îmbătrânire la nivel european, dar și în România. În Uniunea Europeană, datele statistice relevă o creștere a populației vârstnice, persoanele cu vârstele de 65 de ani și peste reprezentând 21,1% din totalul populației (Eurostat, 2023). Conform predicțiilor realizate de aceeași sursă de date statistice, ponderea populației vârstnice se va accentua, ajungând până la 31,1% în anul 2100. În România, potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2022 s-au înregistrat 3.706.321 persoane cu vârsta de 65 de ani și peste, reprezentând 19,5% din populația totală. Astfel, se poate observa accentuarea procesului de îmbătrânire la nivelul țării, precum și la nivel european.

Propunerea unor soluții pentru a diminua și a combate ageismul¹ constituie dezideratul acestei analize sociologice. În prima parte a lucrării, se vor trece în revistă câteva aspecte conceptuale legate de stereotipuri, accentul fiind pus pe cele în funcție de vârstă. Mai mult, se va nuanța discriminarea pe considerente de vârstă în societate, analizându-se câteva statistici legate de ageism în literatura de specialitate, dar și cadrul legislativ propus pentru combaterea acestui fenomen. În final, se vor prezenta câteva strategii pentru restructurarea percepțiilor referitoare la persoanele vârstnice, prin întărirea relațiilor intergeneraționale și promovarea unei imagini pozitive a seniorilor în societate.

¹ Discriminarea pe criteriul vârstei.

II. DESPRE STEREOTIPURI – ABORDĂRI CONCEPTUALE

Îmbătrânirea populației reprezintă una dintre cele mai importante provocări demografice ale secolului XXI. Acest fenomen poate fi explicat prin scăderea ratei de fertilitate și creșterea speranței de viață, dar și prin accentuarea migrației. Implicările sociale și economice ale acestor schimbări demografice sunt fără precedent, de aceea, este esențială înțelegerea modului în care îmbătrânirea populației este percepută de către indivizi. În mod stereotipic, vârsta înaintată este asociată cu o perioadă de incapacitate și fragilitate, persoanele vârstnice aflându-se într-o stare de dependență. Mai mult, aceștia sunt percepuți ca făcând parte dintr-o cohortă², care consumă resursele sistemelor de sănătate publice și pun presiuni asupra bugetelor de asigurări sociale. În acest context, este vitală conștientizarea stereotipurilor în funcție de vârstă pentru a putea gestiona conflictele intergeneraționale care se pot naște și pot conduce la excluziune socială.

În ceea ce privește stereotipurile, conform psihosociologiei, acestea desemnează părerile pe care oamenii le au despre o anumită categorie socială. Specialistul Richard Schaefer (2001) oferă o definiție nuanțată a stereotipurilor, considerând că acestea sunt generalizări lipsite de fundament, care fac trimitere la toți membrii unui grup social, fără a lua în calcul diferențele individuale din cadrul aceluși grup. O altă definiție a conceptului de „stereotip” este propusă de cercetătorul fondator Walter Lippman, Conform acestuia, stereotipurile sunt elemente ale cogniției sociale, respectiv constructe mentale pe baza cărora interpretăm realitatea socială (Public Opinion, 1922). Așadar, stereotipurile sunt niște imagini care ne ajută să ne orientăm în viață, însă acestea sunt adesea inexacte și pot distorsiona realitatea.

Stereotipurile în funcție de vârstă au la bază o cunoaștere incompletă, incluzând prejudecățile și generalizările despre persoanele cu vârste înaintate, fără a ține cont de particularitățile acestei categorii demografice. Stereotipurile pot fi atât pozitive, cât și negative. Cu toate acestea, stereotipurile negative sunt prevalente și au impact mai mare din punct de vedere psihologic asupra persoanelor de peste 65 de ani, influențând sănătatea mintală și stima de sine a acestora. Mai mult, raportarea la bătrânețe și propriile percepții pe care le au persoanele vârstnice despre sine sunt complexe, multidimensionale și dinamice (Rothermund & Kornadt, 2015). Astfel, stereotipurile în funcție de vârstă sunt

² Colectivitatea persoanelor care au trăit același eveniment demografic într-o perioadă de timp specifică.

constructe sociale care variază în funcție de contextul cultural, dar și de interpretările personale date de indivizi.

Mass-media are un rol important în perpetuarea stereotipurilor în funcție de vârstă, influențând percepțiile pe care oamenii le dețin despre persoanele vârstnice. Fiind un agent de socializare, mass-media poate releva felul în care vârstă este construită social, dar și stereotipurile și prejudecățile asociate cu procesul îmbătrânirii. Astfel, spațiul mediatic este o oglindă a practicilor cotidiene, dezvăluind atitudinea pe care o avem față de persoanele vârstnice, dar și propria raportare la noțiunea de vârstă. Mai mult, termenul de „ageism vizual” din literatura de specialitate desemnează portretizarea persoanelor vârstnice într-o manieră nerealistă, exagerată și distorsionată (Loss & Ivan, 2018).

Un studiu (Ng, 2021) se focusează asupra reprezentărilor discursive (presa scrisă, ficțiune, televiziune etc.) ale persoanelor vârstnice din Marea Britanie și Statele Unite al Americii, țări cu un potențial important în formarea opiniei publice. Conform rezultatelor, descrierile negative sunt mai răspândite și au un impact mai mare asupra seniorilor decât descrierile pozitive. Mai mult, atributele negative tind să fie de natură fizică („fragil”, „senil”, „vulnerabil”), pe când cele pozitive țin de comportament („înțelept”, „apreciat”, „respectabil”). În cadrul cercetării este specificat contextul pandemiei de Covid-19, care a accentuat prăpastia dintre generații prin prezența în media a unor informații discriminatorii și generalizări eronate despre persoanele vârstnice.

Stereotipurile legate de persoanele vârstnice prezente pe rețele sociale au atras, de asemenea, atenția cercetătorilor. Levy și ceilalți (2014) au realizat o analiză de conținut a grupurilor de pe Facebook care aveau drept țintă aceste persoane. La baza studiului a stat premisa conform căreia rețeaua de socializare conține stereotipuri în funcție de vârstă negative, ipoteză confirmată de rezultatele cercetării. Printre portretizările seniorilor, 74% dintre utilizatori au desconsiderat persoanele vârstnice, 27% i-au infantilizat și 37% au cerut ca aceștia să fie excluși din activitățile publice, precum realizarea cumpărăturilor și șofatul. Un aspect problematizat de cercetători face trimitere la erodarea contactului intergenerațional, ca urmare a perpetuării și difuzării stereotipurilor pe rețelele sociale.

III. DISCRIMINAREA PE CRITERIUL VÂRSTEI

Vârsta este una din principalele caracteristici sesizabile la o persoană, însă aceasta poate constitui un element pe baza căruia se pot face generalizări nefondate, ducând la discriminare în interacțiunile sociale. Termenul de „ageism” a fost introdus pentru prima dată în literatura de specialitate de Robert Butler în anul 1969 și relevă discriminarea care se produce pe criterii de vârstă. În anul 1980, autorul nuanțează conceptul de ageism, acesta desemnând prejudecățile îndreptate către persoanele vârstnice și procesul îmbătrânirii. Totodată, acesta face trimitere și la practicile discriminatorii la adresa persoanelor cu vârste înaintate, care perpetuează la nivelul societății stereotipuri (Butler, 1980).

Potrivit definiției date de Organizația Mondială a Sănătății (WHO, 2021, pp. 2-3), ageismul e un fenomen social complex, care cuprinde o serie de aspecte interconectate:

- trei dimensiuni: stereotipuri (opinii), idei preconcepute (sentimente) și discriminare (acțiuni sau comportamente);
- trei nivele de manifestare: instituțional, interpersonal și îndreptat către sine;
- trei forme de exprimare: ageismul poate fi explicit (conștient) sau implicit (subconștient).

Procesul îmbătrânirii este strâns legat de schimbările fiziologice, înregistrându-se o deteriorare a sănătății. Îmbătrânirea biologică înglobează scăderea capacităților fizice și mentale, ca urmare a înaintării în vârstă. Cu toate acestea, îmbătrânirea s-a transformat dintr-un proces natural într-o problemă de ordin social, persoanele de 65 de ani și peste fiind stigmatizate și marginalizate în interacțiunile cotidiene. Mai mult, studiile arată că îmbătrânirea poate fi accelerată sau întârziată de percepțiile pe care indivizii le au despre propria vârstă (Wurm et al., 2013). La baza acestor percepții se află deopotrivă stereotipurile în funcție de vârstă, precum și așteptările și experiențele personale (Levy, 2003).

Levy (2009) studiază procesul îmbătrânirii dintr-o perspectivă psihosociologică. Conform cercetării acesteia, stereotipurile legate de vârstă, atât pozitive, cât și negative, influențează starea de sănătate și calitatea vieții persoanelor vârstnice. Interiorizarea stereotipurilor se produce atunci când acestea sunt asimilate din mediul cultural, conducând la interpretări legate de propria persoană. Mai mult, teoria propusă de Levy atestă faptul că stereotipurile sunt internalizate de-a lungul vieții și acestea pot opera în mod subconștient. Totodată, stereotipurile capătă relevanță prin auto-identificare, utilizând mai multe scurtături

mentale. Astfel, mesajul acestei abordări teoretice relevă că procesul îmbătrânirii este un construct social.

Experimentele psihosociologice realizate în laborator de către Levy (2009) arată faptul că atitudinile ageiste prezente la nivel individual influențează starea de sănătate, precum și calitatea vieții în ansamblu a persoanelor vârstnice. Ageismul direcționat către sine, respectiv identificarea cu stereotipurile legate de vârstă negative a vârstnicilor crește, pe de-o parte, riscul accidentelor cardiovasculare, iar pe de altă parte, diminuează abilitățile fizice și cognitive.

În acest sens, credințele personale au o importanță covârșitoare, deoarece acționează ca niște profeții autocreatoare (*self-fulfilling prophecies*), influențând sănătatea și satisfacția cu viața. Astfel, persoanele vârstnice care atribuie boala exclusiv vârstei înaintate (în detrimentul altor diagnostice) și au o percepție negativă asupra îmbătrânirii sunt mai predispuse la agravarea stării de sănătate, propriile convingeri întorcându-se împotriva acestora. La polul opus, persoanele care au așteptări pozitive privind procesul de îmbătrânire pot înregistra o stare de sănătate mai bună. În completarea acestei afirmații, într-un studiu longitudinal, realizat în Statele Unite ale Americii, s-a descoperit faptul că persoanele în vârstă, care au o percepție negativă asupra bătrâneții, trăiesc în medie cu 7,5 ani mai puțin decât persoanele cu atitudini pozitive privind îmbătrânirea (Levy et al., 2002).

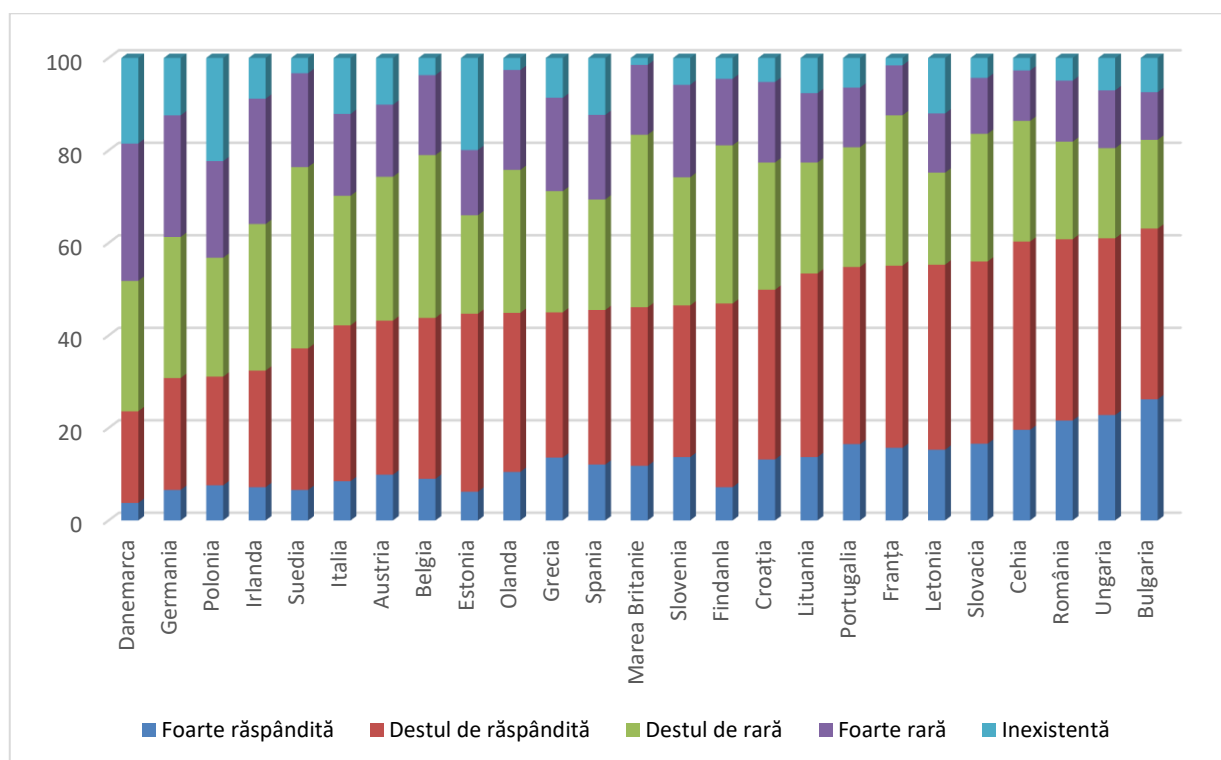
Potrivit datelor statistice, persoanele vârstnice care au experimentat forme de discriminare bazate pe vârstă în interacțiunile cotidiene au înregistrat o sănătate mai precară din punct de vedere fizic și mental, comparativ cu cei care au fost mai puțin expuși la astfel de comportamente. Institutul de Politici publice de sănătate și inovare al Universității din Michigan a realizat, în 2019, un sondaj de opinie publică privind îmbătrânirea sănătoasă. Rezultatele sondajului arată faptul că vârstnicii care au raportat multiple forme de ageism sunt mai predispuși la afecțiuni cronice, precum diabetul sau bolile de inimă (71%), comparativ cu cei care au declarat mai puține forme de discriminare (60%). Totodată, persoanele mai discriminate din considerente de vârstă sunt mai predispuse la depresie (49%) față de cele care se declară mai puțin discriminate (22%). Astfel, se constată impactul stereotipurilor și al prejudecăților asupra stării de sănătate a persoanelor de 65 de ani și peste.

Shimbările demografice actuale au modificat piațamuncii prin creșterea ponderii persoanelor cu vârste înaintate, care încă activează din punct de vedere profesional. Ageismul la locul de muncă poate fi prezent prin favorizarea lucrătorilor tineri în detrimentul lucrătorilor seniori. Fenomenul de discriminare instituțională pe criteriul vârstei poate fi

prezent în toate etapele procesului de muncă, de la recrutare până la accesul la cursuri de perfecționare, respectiv avansarea în carieră. În ceea ce privește stereotipurile legate de lucrătorii vârstnici, acestea sunt legate de eficiența și abilitățile pe care le dețin. Conform unui studiu, persoanele vârstnice care încă lucrează sunt, în general, percepute ca fiind mai puțin competente decât lucrătorii tineri, mai încete, mai puțin flexibile, mai rezistente la schimbare și mai greu de instruit (Posthuma & Champion, 2009). În acest context, este importantă stabilirea unor oportunități egale pentru lucrătorii vârstnici.

Rychtaříková (2019) analizează în raportul său atitudinile ageiste prezente în țările din Uniunea Europeană. La baza studiului se află datele furnizate în urma aplicării Eurobarometrului Special 437, în anul 2015, în 25 de țări, pentru a se obține o reprezentare de ansamblu la nivelul Uniunii Europene privind discriminarea pe vârste. Astfel, este investigat nivelul de discriminare perceput, în general, în rândul persoanelor cu vârste înaintate, ca urmare a experimentării unor atitudini inechitabile rezultate în urma unor răspunsuri la o serie de întrebări.

Fig. nr. 1 Percepția discriminării în rândul persoanelor de peste 55 de ani

Sursa: Rychtaříková. Perception of population ageing and age discrimination across EU countries. (2019)

În Fig. nr. 1, sunt reprezentate grafic răspunsurile în ceea ce privește frecvența discriminării, la nivel general, percepute în rândul persoanelor cu vârste de peste 55 de ani. Această întrebare a fost codată pe o scală în următorul mod: codul 1=inexistentă, 2=foarte rară, 3=destul de rară, 4=destul de răspândită, 5=foarte răspândită.

Conform acestei figuri, Bulgaria este țara unde discriminarea percepută este cea mai frecventă (26,2%), în timp ce în Danemarca discriminarea pe criterii de vârstă este cea mai puțin răspândită (3,8%). Interesant este cazul României, care se află printre primele țări unde persoanele vârstnice consideră că sunt victime ale inegalităților (discriminarea fiind foarte răspândită – 21,6% sau destul de răspândită – 39,2%). Totodată, potrivit datelor din figură, în Europa de Vest, discriminarea este destul de rară comparativ cu valorile raportate în țările din Europa de Est. Acest fapt se poate explica pe baza statului socio-economic diferit și a nivelului de educație.

III. CADRU LEGISLATIV PRIVIND DISCRIMINAREA PE CRITERIUL VÂRSTEI

La nivel instituțional, au fost întreprinse o serie de măsuri pentru combaterea comportamentelor de discriminare, în care sunt integrate stereotipuri și prejudecăți în ceea ce privește persoanele vârstnice. Pe plan internațional, a fost adoptat Deceniul Onu (2021-2023) privind îmbătrânirea în condiții bune de sănătate, reprezentând o colaborare globală menită să optimizeze calitatea vieții seniorilor, a familiilor lor și a comunităților în care trăiesc. Guvernele, organizațiile internaționale și regionale, societatea civilă, sectoarele private, alături de mediul academic și mass-media au fost încurajate să întreprindă acțiuni concrete în beneficiul persoanelor în vârstă.³

Organizația Mondială a Sănătății (2021), în *Raportul Global privind combaterea ageismului*, formulează o serie de recomandări pentru părțile interesate (stakeholders), menite să diminueze fenomenul de discriminare pe criteriul de vârstă, prezent în multiple sectoare. O primă recomandare vizează intervenții la nivelul politicilor sociale (formulate împotriva inegalităților sociale și promovării drepturilor și demnității umane), intervenții educaționale (eliminarea preconcepțiilor despre persoanele vârstnice prin informații corespunzătoare) și intervenții privind sporirea contactului intergenerațional (interacțiuni sociale la baza cărora nu se află stereotipurile).⁴

O doua recomandare formulată de autorii raportului face trimitere la îmbunătățirea cercetărilor în vederea obținerii unei înțelegeri comprehensive despre prevalența fenomenului de ageism. În acest sens, OMS indică colectarea datelor statistice din mai multe țări, utilizându-se metode valide de măsurareale ageismului. Totodată, sunt necesare elaborarea unor strategii de reducere a fenomenelor discriminatorii ale seniorilor, împreună cu rafinarea strategiilor deja existente și desfășurarea unor campanii sociale menite să crească gradul de conștientizare privind ageismul la nivel colectiv.

A treia recomandare, prezentată în *Raportul global împotriva ageismului*, ține de schimbarea discursului social despre vârstă și procesul îmbătrânirii. Implicarea actorilor naționali și internaționali într-o strategie globală este vitală pentru schimbarea concepțiilor legate de înaintarea în vârstă, creându-se, astfel, o lume în care toate vârstele sunt

³WHO's work on the Un Decade of Healthy Ageing (2021-2030). Disponibil la: <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>. (Accesat 11.07.2023)

⁴World Health Organization. (2021). *Global report on ageism*. Disponibil la: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/340208/9789240016866-eng.pdf> (Accesat la 11.07.2023).

respectate. Astfel, pentru înregistrarea unui progres sesizabil, se impune existența unui dialog permanent între toate părțile interesate.

În ceea ce privește inițiativele legislative naționale, guvernul României a adoptat *Strategia națională privind îngrijirea de lungă durată și îmbătrânirea activă pentru perioada 2023-2030*. Obiectivul principal al strategiei menționate vizează asigurarea unei vieți independente pentru persoanele în vârstă, precum și asigurarea accesului la servicii de lungă durată pentru acele persoane vârstnice care se află într-o stare de dependență: „viziunea globală a prezentei strategii este de a ne asigura că toate persoanele vârstnice din România pot trăi cu demnitate și își pot menține calitatea vieții, autonomia și posibilitatea de alegere, indiferent de starea lor funcțională, și de a reduce perioadele trăite cu limitări funcționale și capacitatea intrinsecă la vârste înaintate.”⁵

Printre direcțiile de acțiune prevăzute în Strategie, este formulat obiectivul promovării unei imagini pozitive a persoanelor vârstnice, fiind întreprinse o serie de inițiative și acțiuni anuale menite să sporească gradul de conștientizare privind nevoile persoanelor în vârstă. Totodată, un alt obiectiv, formulat în Strategie, vizează „combaterea abuzului și marginalizării persoanelor în vârstă prin acțiuni ale furnizorilor de servicii sociale și prin campanii de informare a populației cu privire la riscurile sociale pentru persoanele vârstnice, organizate la nivel național, județean și local.”⁶

O altă inițiativă legislativă la nivel național face referire la Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000, emisă de către Guvernul României. În cadrul acestui act normativ sunt prevăzute dispoziții și reglementări care sancționează comportamentul discriminatoriu manifestat față de o persoană sau un grup de persoane în diverse domenii (socio-economic, cultural, politic etc.). Mai mult, prezenta ordonanță conține prevederi legate de ageismul la locul de muncă, fiind încurajată egalitatea de șanse, atât în ceea ce privește activitatea economică, cât și în exercitarea profesiei. Astfel, „constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea participării la o activitate economică a unei persoane ori a alegerii sau exercitării libere a unei profesii de apartenența acesteia la o rasa, naționalitate, etnie, religie, categorie socială, respectiv de convingerile, sexul sau orientarea sexuală, de

⁵ Strategia națională privind îngrijirea de lungă durată și îmbătrânirea activă pentru perioada 2023-2030, Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 1251 bis/23.XII.2022, p. 5 Disponibil la: <https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--1251Bis--2022.html>. Accesat la 13.06.2023.

⁶ *Ibidem*, p. 57.

vârsta sau de apartenența acesteia la o categorie defavorizată”⁷ (art. 5). Prin urmare, discriminarea lucrătorilor pe criterii de vârstă este sancționată conform legii, fiind încurajată echitatea și respectarea demnității umane.

⁷ ORDONANȚĂ nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 431. Disponibil la: <https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--431--2000.html>. Accesat la 13.06.2023.

IV. CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Stereotipurile afectează în mod direct calitatea vieții persoanelor vârstnice. Acestea au un caracter generalist, inexact și distorsionat și influențează starea de sănătate a seniorilor, accesul acestora pe piața de muncă, stima lor de sine, dar și interacțiunile cotidiene. Stereotipurile sunt concretizate la nivel comportamental în acțiuni discriminatorii, care conduc la marginalizarea vâstnicilor în societate. Conform datelor statistice prezentate în această analiză, discriminarea pe criterii de vârstă (cunoscută în literatura de specialitate drept „ageism”) este un fenomen prevalent, prejudecățile legate de vârstele înaintate fiind adesea o realitate care nu este contestată.

În vederea reducerii impactului stereotipurilor asupra persoanelor vârstnice propunem următoarele recomandări:

- desfășurarea unor campanii de promovare a unei imagini pozitive a persoanelor vârstnice la nivelul societății;
- încurajarea persoanelor tinere să acorde o atenție mai mare la problemele cu care se confruntă persoanele vârstnice;
- creșterea empatiei față de problematicile apărute la vârsta a treia și a patra;
- derularea unor activități educative intergeneraționale menite să crească solidaritatea între generații;
- reprezentarea la nivel mediatic a persoanelor vârstnice într-un mod pozitiv, realist și nuanțat;
- prelungirea autonomiei persoanelor vârstnice prin creșterea gradului de promovare a independenței și demnității sociale;
- restructurarea percepției sociale în ceea ce privește perioada bătrâneții;
- cooperarea tuturor actorilor sociali în vederea reducerii discriminării pe criterii de vârstă;
- pregătirea medicilor în vederea satisfacerii nevoilor specifice perioadei bătrâneții;
- realizarea unor studii sociologice care să măsoare nivelul de discriminare pe criterii de vârstă la nivel instituțional, elaborarea unor noi indicatori de măsurare a dimensiunilor și naturii ageismului.

În concluzie, impactul stereotipurilor asupra persoanelor vârstnice reprezintă o temă actuală, care necesită dezbateri și atenție publică. În condițiile unei îmbătrâniri demografice fără precedent, este necesară schimbarea discursului social privind persoanele vârstnice. Vârstnicii ar trebui să fie considerați persoane care pot aduce o contribuție valoroasă tuturor generațiilor, nu să fie văzute, în continuare, ca o povară pentru societate. În ultimă instanță, îmbătrânirea este o etapă pe care o trăim cu toții la rândul nostru și de aceea este necesară asigurarea respectării dreptului la demnitatea umană la vârste mai înaintate.

V. BIBLIOGRAFIE

A. Resurse științifice:

- Allen, J. O., Solway, E., Kirch, M., Singer, D., Kullgren, J., & Malani, P. (2020). Everyday ageism and health. University of Michigan National Poll on Healthy Aging. Disponibil la <http://hdl.handle.net/2027.42/156038> (Accesat la 13.06.2023)
- Butler, R. N.(1969). Age-ism: Another form of bigotry. *The gerontologist*, 9(4_Part_1), 243-246.
- Butler R.N. (1980) Ageism: A foreword. *Journal of Social Issues*, 36(2): 8–11
- Levy, B. R. (2003). Mind matters: Cognitive and physical effects of aging self-stereotypes. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 58(4), P203-P211.
- Levy, B. (2009). Stereotype embodiment: A psychosocial approach to aging. *Current directions in psychological science*, 18(6), 332-336.
- Levy, B. R., Chung, P. H., Bedford, T., & Navrazhina, K. (2014). Facebook as a site for negative age stereotypes. *The Gerontologist*, 54(2), 172-176.
- Levy, B. R., Slade, M. D., Kunkel, S. R., & Kasl, S. V. (2002). Longevity increased by positive self-perceptions of aging. *Journal of personality and social psychology*, 83(2), 261.
- Lippman, W. (1922). *Public Opinion*. New York: Free Press Paperback.
- Loos, E., & Ivan, L. (2018). Visual ageism in the media. *Contemporary perspectives on ageism*, 163-176.
- Ng, R. (2021). Societal age stereotypes in the US and UK from a media database of 1.1 billion words. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16), 8822.
- ORDONANȚĂ nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 431. Disponibil la: <https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--431--2000.html>. Accesat la 13.06.2023.
- Posthuma, R. A., & Campion, M. A. (2009). Age stereotypes in the workplace: Common stereotypes, moderators, and future research directions. *Journal of management*, 35(1), 158-188.

- Rothermund, K., & Kornadt, A. E. (2015). Views on aging: Domain-specific approaches and implications for developmental regulation. *Annual review of gerontology and geriatrics*, 35(1), 121-144.
- Rychtaříková, J. (2019) Perception of population ageing and age discrimination across EU countries. *Population and Economics* 3(4): 1–29. <https://doi.org/10.3897/popecon.3.e49760> Accesat la 13.06.2023
- Schaefer, R. (2001). *Sociology*. Ediția a VII-a. Boston: McGraw-Hill
- Strategia națională privind îngrijirea de lungă durată și îmbătrânirea activă pentru perioada 2023-2030, Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 1251 bis/23.XII.2022 Disponibil la: <https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--1251Bis--2022.html>. (Accesat la 13.06.2023)
- World Health Organization. (2021). *Global report on ageism*. World Health Organization. Disponibil la: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/340208/9789240016866-eng.pdf> Accesat la 13.06.2023
- Wurm, S., Warner, L. M., Ziegelmann, J. P., Wolff, J. K., & Schüz, B. (2013). How do negative self-perceptions of aging become a self-fulfilling prophecy?. *Psychology and Aging*, 28(4), 1088.

B. Resurse electronice

- https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing#Past_and_future_population_ageing_trends_in_the_EU
- <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
- <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>